

Arkiv med folkmusik och folkdans i Sverige – underlag för handlingsplan

Tommy Sjöberg

**På uppdrag av Svenska Folkdansringen – Sveriges Spelmäns
Riksförbund – Riksförbundet för Folkmusik och Dans – Eric
Sahlström Institutet**

Innehåll:

Sammanfattning	3
1 Inledning	4
2 Arkiv – Musikarkiv – Folkmusikarkiv	4
3 Omvärlden.....	5
3.1 Organisationer	5
3.2 Europeiska Unionen.....	6
3.3 Unesco.....	6
4 Offentliga arkiv – privata samlingar.....	7
5 Lokala insamlingsprojekt.....	7
6 Arkivens problem idag.....	8
7 Kataloger i arkiven	9
8 Arkiven och tillgängligheten.....	10
9 Rättigheter och etik.....	11
Källor	13
Bilaga: Försök till inventering av folkmusik och folkdans i arkiv.....	15
Tidigare sammanställningar över arkiv	15
Arkivförteckning	16
Centrala arkiv	17
Regionala arkiv.....	20

Sammanfattning

Den pågående digitaliseringen av samlingar av musik i noterad och ljudande form skapar förutsättningar för att allt material ska bli lätt tillgängligt, och enkelt kunna kopieras. Samtidigt blir behoven av sökhjälpmedel mer akut, eftersom de digitala filerna helt saknar kontextinformation. Om den inte finns sedan tidigare i katalogerna, måste den skapas och tillföras i samband med digitaliseringen.

Ett annat akut problem är att de analoga apparater som ursprungligen använts för att skapa materialet, blir allt svårare att få tag i för återgivningen i samband med digitaliseringen, liksom att kunskapen i hur dessa apparater hanteras håller på att försvinna.

Ansträngningarna att digitalisera det inspelade materialet bör samordnas så att inte samma material digitaliseras på flera olika håll. Detta gäller speciellt kommersiella fonogram, men också t.ex. de regionala spelmansförbundens kopior av material från Visarkivet. Detta kräver att alla är uppmärksamma på om det är kopior eller original man har i sina samlingar.

En hjälp till ovanstående är att sprida kunskap om vad som finns på olika håll, och hur man kommer åt det. För att underlätta det bör man använda gemensamma dataformat, eller format som alla kan läsa, på samma sätt som avseende ljudformat där det finns internationella rekommendationer. Alltså inte att alla ska använda samma verktyg, men att det ska gå att exportera och importera innehållet mellan olika verktyg.

Målsättningar:

- att förbereda för gemensamma sökmöjlighet i alla arkiv
- att nutidsdokumentationen kommer in i arkiven
- att dokumentationen bör omfatta all icke-professionell musik- och dansutövning
- att säkra bevarandet av existerande samlingar
- att utredning görs om konsekvenserna av publicering av material på nätet

Samlingarna av folkmusik och folkdans är mycket utspridda på olika sorters huvudmän som har olika institutionell förankring. Jag vill därför föreslå att en fullständig inventering av var det folkliga dans- och musikmaterialet finns, görs inom ramen för handlingsplanen i samarbete med Statens musiksamlingar och berörda organisationer. Samtidigt bör man undersöka arkivens ambitioner vad gäller ansvarstagande för olika områden, både geografiskt och tematiskt.

Sollentuna 2010-02-27

1 Inledning

Insamling av folkmusik har skett i hundratals år, med olika ambitionsnivåer och fokus över tiden. Avsikterna varierar, men inkluderar att definiera en nation genom dess befolknings musik, ibland att peka på ett långt och ärorikt förflutet, och ibland för att rädda en kulturyttring från förgängelse. Trots stora officiella ambitioner skedde ofta insamlandet på privata initiativ, i de områden som insamlarna var bekanta med. Hela denna tid har insamlandet skett från ett perspektiv ovanifrån. I Sverige var det först på 1900-talet som man verkligen försökte täcka hela landet. Denna period sammanfaller med urbaniseringen, befolkningens ökade rörlighet, ökande påverkan från utlandet och intresset för folklivsforskning och musikvetenskap.

Insamlingsmediet har också varierat över tiden – från början var det papper och penna – och om man inte kunde notera musiken, så kunde man åtminstone skriva ned texten till visor. Från omkring år 1800 började intresset för musiken att öka, och många kunniga insamlare började också notera musiken. Från början av 1900-talet gick det att spela in musiken, men i Sverige blev detta inte vanligt förrän efter 1950, med bandspelartekniken. Från slutet av 1800-talet började man också intressera sig för folkliga dansformer, även om insamlingen av dem inte bedrevs särskilt fokuserat.

Det insamlade materialet hamnade i bästa fall i något offentligt arkiv och där är det troligt att det ligger än. En tungt vägande orsak att alls ha arkiv har varit att de ska fungera som samhällets gemensamma minne, och vara en källa till kunskap om vårt förflutna. De kan ses som en garant för demokrati, och har därför ofta blivit föremål för förstörelse i samband med krig.

Med datateknikens framsteg har det de senaste decennierna gjorts stora ansträngningar att katalogisera allt material som ligger i olika samlingar, allt med avsikt att göra det tillgängligt. Om det inte finns i katalogen så existerar det inte, åtminstone inte för besökarna till arkiven. Sedan slutet av 1990-talet har stridsropet varit ”digitalisera” när det gäller samlingar på papper och band, eftersom ”digitala surrogat” är betydligt lättare att hantera, både vad gäller åtkomst och säkerhet. Allmänhetens ökande vana vid datorer har också ökat önskemålen om åtkomst till arkiven via datorn, gärna hemifrån. Ett sökgränssnitt lika enkelt som Googles men med färre falska träffar hägrar som ett mål.

Ett annat modernt fenomen är privat publicering på internet, med YouTube som ett framstående exempel. Det är idag förmodligen världens största musikarkiv, och där kan man hitta i stort sett allt, men man har ingen som helst garanti för att det finns kvar nästa gång man söker. Man kan alltså säga att det är ett arkiv utan kataloger och arkivarier. Som ett exempel på vårt gemensamma minne och en objektiv källa för kunskap om musikutövande förr, fungerar det därför dåligt.

2 Arkiv – Musikarkiv – Folkmusikarkiv

Vad är ett folkdans- eller folkmusikarkiv? Frågan låter sig inte så lätt besvaras. Många gånger kan användarens fantasi vara största hindret att hitta material. Också arkivhållarens vilja att framhålla materialet kan spela in – om man betraktar sig som ett folkmusik- eller folkdansarkiv eller inte. Det är också lätt att glömma att några av de största samlingarna finns hos de centrala arkiven, utan speciell folklig inriktning.

Folkelig musik har låtit annorlunda förr, och begreppet kommer att omdefinieras hela tiden. Den *världsliga* musik som mest uppmärksammats historiskt är den som utförts vid hoven av anställda musiker, medan all annan musikutövning kan betraktas som folkelig, åtminstone fram till att en musikerkarriär kan innefatta att inte vara anställd vid något hov, dvs från början och mitten av 1800-talet. Man får helt enkelt vara tacksam för all musik som bevarats utanför hovens skyddade miljö, och inkludera både borgerlig och lantlig musik i folkmusikbegreppet. Från 1800-talet kan man också innefatta folkrörelsernas musik i folkmusiken, även om den i många avseenden stod i motsats till den lantliga musiken.

I och med det ökande intresset för folkmusik i början av 1900-talet, kom musiken att definieras som det gamla bondesamhällets musik, och detta har medfört att begreppet folkmusik har frusits till att vara den folkliga musiken intill slutet av 1800-talet. Den folkliga musiken fortsatte naturligtvis att utvecklas ändå, och har sedan dess haft formen av dragspelsmusik, gammaldansmusik, schlagers, swing, dansbandsmusik och är nu kanske musik av det slag man kan höra i Melodifestivalen? *Lars Farago*, förbundssekreterare i RFoD ser t.ex. stora paralleller med folkmusik och hip hop, i hur utövarna ser på tradition och bevarande. Folkelig musik har också ofta anknytning till dans, men mera sällan har ansträngningar gjorts att bevara dansen.

Folkmusik har istället blivit en genre, bland många andra, som slåss om det publika utrymmet i medier och på arenor. Följden har också blivit att mycket av den folkliga musiken från 1900-talet, den som utövades hemma, inte har dokumenterats i någon högre grad och alltså saknas i arkiven. Musiken finns i och för sig dokumenterad på kommersiella fonogram, men inte musicerandet. Detta gäller i ännu högre grad det folkliga dansandet, som sällan har haft några utövare på heltid, utan setts som ett fritidsnöje.

3 Omvärlden

3.1 Organisationer

För bibliotek med musikinriktning finns i Sverige Statens musikbibliotek som en sammanhållande instans, liksom den internationella organisationen International Association of Music Libraries (**IAML**), grundad 1951. För ljudarkiv bildades International Association of Sound and Audiovisual Archives (**IASA**) ur IAML 1969. Båda dessa organisationer har specialistkommittéer, nationella avdelningar och arbetsgrupper inom olika områden. De årliga träffar med lokala folkmusikarkiv som ordnats av Visarkivets kanske kan sägas vara en lokal avdelning av IASA, även om det inte utsägs officiellt. Samma kan också gälla de nordiska arkivträffarna som anordnas årligen, företrädesvis med deltagare från arkiv med anställda medarbetare, men också intresserade privatpersoner. IASA har också en officiell nordisk avdelning som träffas vart tredje år, senast i Helsingfors 2009. För arkiv generellt finns också en stor internationell organisation, International Council of Archives (**ICA**).

För folkmusik och folkdans är International Council for Traditional Music (**ICTM**) av intresse, eftersom många av insamlarna till arkiven är organiserade där. Den har också en svensk avdelning.

Man bör också beakta konvergensen mellan arkiv, bibliotek och museer, såsom gjorts i kulturutredningen. Skillnaden i arbetssätt håller på att minska i takt med att fler objekt blir tillgängliga digitalt, och begreppet ”utlåning” är snart bara ett minne, när man lika gärna kan ladda hem boken eller tidningen, eller ta hem bilder med 3D-funktion av föremål. Därigenom

kommer skillnaderna mellan de olika institutionerna och organisationerna att minska, något man kan observera redan idag.

3.2 Europeiska Unionen

EU har genom åren satsat mycket på kulturarv i olika projekt och inom olika ramprogram. Ambitionerna är att det europeiska kulturarvet skall bli tillgängligt för EU's medborgare i digital form. Projekten är lite svåröverskådliga, och jag ska bara helt kort nämna några av dem här.

Ett kallades *The European Digital Library* (2006-2008), mest inriktat på bibliotek. Andra projekt var *EthnoArc* (2006-2008) som arbetade med att koppla ihop musiketnologiska arkiv, och *Dismarc* (2006-2008) som fortsätts inom *EuropeanaConnect*, med mål att göra fler arkiv sökbara från ett ställe. Ett aktuellt projekt heter bara *Europeana* (2009-2012) (<http://www.europeana.eu>) och ingår i *eContentplus* (http://ec.europa.eu/information_society/activities/econtentplus/index_en.htm).

Även om varje delprojekt har varit framgångsrikt, så märks inte så mycket av det ännu, men man bygger sakta upp en infrastruktur där hänsyn tas till kulturella och språkliga skillnader, och förhoppningsvis kommer målet att nås inom en inte alltför avlägsen framtid. Fortfarande brottas man dock med samma, stora grundläggande problem: rättigheter, försvinnande gammal teknik och bristande samordning. Få svenska arkiv har varit inblandade i dessa projekt då de kräver en hel del administration för att få ut något av arbetet.

3.3 Unesco

FN-organet Unescos konvention om skydd av immateriellt kulturarv har sedan ratificeringen 2006 antagits av 117 länder (hösten 2009), dock ännu inte Sverige och flera andra länder i västvärlden. En arbetsgrupp har för regeringen, med Språk- och Folkminnesinstitutet (SOFI) som huvudman, under 2009 arbetat med hur den ska kunna antas även i Sverige, och i november 2009 lade den fram ett förslag. I förslaget diskuteras många av problemen i samband med bevarande av kulturarv, liksom tidigare insatser inom området. Arbetsgruppen föreslår att Sverige ansluter sig till konventionen. Vidare

”... föreslås att *Institutet för språk och folkminnen* får ett samordningsansvar och att *Nordiska museet*, *Nämnden för hemslöjdsfrågor*, *Riksantikvarieämbetet* och *Statens musiksamlingar* genom *Svenskt visarkiv* blir nätverkande myndigheter/institutioner, s.k. noder och att andra intressenter i sin tur knyts till dessa.

Slutligen föreslås att ett råd för immateriella kulturarv inrättas. Rådet blir ett viktigt forum t.ex. i fråga om nationella och internationella listor över immateriella kulturarv.”

[ur pressmeddelandet]

Man säger också, apropå listor över hotade, immateriella kulturarv, att det kan verka konserverande på en levande tradition, som måste ha möjlighet att förändras över tid. Man föreslår därför mer generella listor som kan exemplifieras efter behov. Det framgår inte om denna syn delas av representanter för minoritetskulturer i Sverige.

I detta sammanhang vill jag citera dansforskaren Egil Bakka vid Rff-sentret i Trondheim: ”Det er ikkje dansen, visa og slåtten som skal vernast, men dansinga, synginga og spelinga av dei. Dermed er meininga at opplæring og bruk skal stå i sentrum for arbeidet.” (Spelemannsbladet 2009/8). Om han därmed menar att arkiven ska stå utanför arbetet med det immateriella kulturarvet är inte helt klart.

Kanske mer handfast för arkiven är något som Unesco kallar *Our documentary heritage* inom programmet *Memory of the World*. Programmet handlar om hur vi rent praktiskt tar hand om det dokumenterade kulturarvet. I detta kulturarv ingår dokument av alla slag, från stentavlor, papyrus och pergament över papper, film, magnetband och till datafiler.

4 Offentliga arkiv – privata samlingar

Jag utgår från att handlingsplanen avser *offentliga* arkiv. Om privata arkiv vill ta del är det självfallet bra, men det är inget krav eller någon förutsättning för att handlingsplanen ska gå att genomföra. De enda privata arkiv som jag berör i min inventering (se bilagan) finns inom Sveriges Radiokoncernen, eftersom de dels har offentlig finansiering (åtminstone delvis och tidvis) och dels har funnits under så lång tid och haft sådan kraftig inverkan på övriga arkiv att de är svåra att bortse från. Många offentliga arkiv har också i sina samlingar kopior av utsända program, gjorda av privatpersoner.

Andra icke-offentliga arkiv finns hos fonogramproducenter (skivbolag) och kommersiella radio- och TV-bolag. Likaså har enskilda föreningar såsom spelmanslag och folkdanslag och deras distriktsförbund ofta egna samlingar. Ska dessa betraktas som offentliga?

Allt sedan bandspelare blev mer tillgängliga på 1950-talet har en växande dokumentation av hemmamusicerandet skett, och endast en liten del av detta finns bevarat i några arkiv. Samma fenomen kan också observeras vad gäller film, och fotografier sedan 1800-talet, men där har museerna gjort upprop och fått in många intressanta samlingar. Kanske det vore dags för ett liknande upprop vad gäller klingande material? Konstigt nog verkar inte dansandet vara föremål för samma dokumentationsiver, även om möjligheterna till rörlig dokumentation funnits lika länge som för ljud.

Privata samlare är viktiga för arkiven, eftersom samlingarna med tiden ofta hamnar hos offentliga institutioner. I själva verket bygger många arkiv idag på privata samlingar som har institutionaliserats. Det är därför viktigt att arkiven och samlarna vet om varandra, även om det inte finns några formella band dem emellan.

5 Lokala insamlingsprojekt

Under framför allt 1970- och 1980-talen, i kölvattnet av folkmusikvågen, bedrevs ett flertal lokala insamlingsprojekt runt om i landet. Portabla bandspelare var lättare tillgängliga (Visarkivet lånade ofta ut sin, eller man använde kassettspelare), museer och liknande institutioner var välvilligt inställda och entusiastiska frivilliga fanns snart sagt överallt, påhejade av lokala avdelningar av Spelmansförbund och Ungdomsring.

Viss finansiering fanns också att få från svensk folkmusikfond (1979–1993), som fick sina pengar från STIM, Sveriges Radio, Svenska IFPI, NIFF, Rikskonserter, Folkets hus och Parker. Fonden delade årligen ut ett 30-tal bidrag till olika projekt, ofta ganska små summor eftersom totala utdelningen var i storleksordningen 100.000–150.000 kr per år, men ofta nog var det avgörande för om projektet alls skulle bli av. Fonden lades ner 1994 då Sveriges Radio inte längre ville bidra, enär kommersiella radiostationer slapp.

Det medförde en uppgång i insamlat material – material som sedan hamnade på läns museer och liknande – och nedlagda projekt. I min genomgång av folkmusiksamlingar i bilagan tar jag upp ett flertal av dessa projekt, och försöker notera om det finns kopior på Visarkivet. Under samma period inrättades det också några lokala folkmusikarkivarietjänster, i Falun,

Härnösand, Karlstad och Växjö, för att nämna de mest långvariga. Ingen av dessa tjänster är idag kvar med enbart inriktning på folkmusik.

En bestående effekt av många lokala insamlingar blev publikationer av olika slag. Det kan röra sig om dansbeskrivningar, musikinspelningar med inriktning på regionens danser, eller lokal musikhistoria. Ofta gavs dessa publikationer ut i samarbete med ett spelmansförbund, en folkdansförening eller liknande, och ofta hade det fått stöd från Svensk folkmusikfond. Var kallmaterialet sedan blev av varierar stort – en del nämns i bilagan. Publikationerna kan också ses som en indikation på lokal insamlingsaktivitet.

Som Märta Ramsten konstaterade redan på 1980-talet (se bilagan), saknade ofta museerna resurser att ta hand om det inspelade materialet, och det blev liggande, outnyttjat. I värsta fall ligger samlingar fortfarande kvar hemma hos privatpersoner, utan att särskilt många känner till dem. Idag, då många av insamlarna närmar sig pensionsåldern, dyker en del samlingar upp, som nämnts i föregående avsnitt, och det lokala samlarintresset flammar upp på nytt. Det märks inte minst på de nya arkiv som bildas i regionerna.

På läns museerna idag har medvetenheten ökat om hur utsatta ljud- och videoinspelningar är, och det satsas på digitalisering och användning av materialet, inte minst i samband med utställningar. Resurserna är dock fortfarande begränsande, så de nya arkiven fyller verkligen en funktion när det gäller tillgängliggörande. Riskerna är istället att de börjar från ”scratch”, utan att ha en aning om tidigare insatser, och existerande strukturer.

6 Arkivens problem idag

Det verkar som om få arkiv idag har några bekymmer över om deras samlingar saknar något; om de är ”kompleta”. Jag tyder detta så att arkiven inte samlar aktivt utan tar emot det som kommer in, hela samlingar från privatpersoner eller från andra arkiv, och förvaltar det. I själva verket belyser det alltså en bristande samtidsdokumentation, och vi riskerar att få en lucka i vårt vetande om hur musiklivet gestaltade sig åren omkring det senaste sekelskiftet. Luckan fylls i viss mån av kommersiella fonogram som ju samlas in av Kungliga biblioteket, men de säger mycket lite om hur amatörmusicerandet låter.

Bekymren rör sig i första hand kring ekonomin – det är ofta det allt annat överskuggande problemet: hur man ska kunna behålla kompetens och sköta om sina samlingar så att de bevaras på bästa sätt för framtiden. Under IASA's årsmöte 2008 i Sydney ställdes frågan till deltagarna i gruppen Forskningsarkiv om vilka problem de såg som sekundära, givet att ekonomin var det primära. Följande problem dök då upp:

1. hur hitta kvalificerad personal (tekniker med kompetens inom analoga medier, katalogisatörer med ämneskompetens)
2. hur få tag i gammal utrustning för gamla format (ett accelererande problem)
3. hur möta en ökande efterfrågan på material ur arkivet
4. användarönskemål om ökad tillgänglighet
5. hjälp med rättighetsfrågor – speciellt med internet
6. stöd för verksamheten i högre instanser – speciellt på lång sikt

Som synes är problemen av övergripande natur och för min del tror jag att ett tätare samarbete mellan arkiven och med användarna kan lösa flera av dem. Alla arkiv behöver kanske inte kunna allting, precis som att arkivens samlingar är fokuserade åt något visst håll och alla behöver inte samla ”allt”. *Per Gudmundson*, Folkmusikens hus, skulle t.ex. vilja få ett nationellt uppdrag att utveckla teknik för katalogisering och digitalisering.

Punkt 6 verkar vara ett allmänt problem, i takt med att fler och fler administratörer rekryteras bland folk som inte har någon bakgrund i kulturarvssektorn. Även andra nya medarbetare kommer in med mer kunskap om katalogsystem och modeller och mindre förståelse för själva samlingarna. Det finns en tendens idag att betrakta arkiv som en enhet som ska vara effektiv och ge avkastning i någon form, helst ekonomiskt mätbart. Arkiven riskerar då att hamna i strykklasse, för hur mäter man effektivitet? Är forskning effektiv? Mätt med ekonomiska mått kommer avkastningen på mycket lång sikt, och kanske inte alls där man förväntar sig. Kanske skulle det i detta sammanhang vara fruktbart att studera teorierna om ”den långa svansen” (The Long Tail), hur mycket material med var för sig liten användning ändå sammantaget kommer upp i avsevärda volymer, och därmed bidrar till demokrati och mångfald i samhället.

Ett annat problem som inte berörts ovan är att arkiven ofta är ensamma i sin organisation och känner lite till andra arkivs samlingar, eller ens deras existens. Detta problem känns dock inte alltför svårt att råda bot på, speciellt om organisationerna inom folkmusik och dans engagerar sig i arkivfrågorna, och informationen sprids.

7 Kataloger i arkiven

Ett återkommande tema för alla arkiv är hur man bäst ska kunna hitta i samlingarna, och hur materialet ska klassificeras för att man ska kunna dra några slutsatser om vad man har. Arbetet med dessa uppgifter är vad en stor del av arbetsinsatsen från s.k. arkivarbetare har inneburit under hela 1900-talet.

Som hjälp och stöd för detta har forskare försökt klassificera folkligt dans- och musikmaterial i kategorier och subkategorier, hierarkiskt och relaterat på andra sätt. En del i forsknings- och katalogiseringsarbetet har varit att ta fram ordlistor över beskrivande termer för materialet som ska användas vid klassificering, en s.k. kontrollerad vokabulär eller tesaurus, så att man kan söka efter givna termer utan att behöva ta hänsyn till lokala benämningar. Ordlistorna ska inte ses som mer ”korrekta” utan mer som ett sätt att hantera ett stort material.

Ett annat tidskrävande arbete sedan 1950-talet har varit att skapa detaljerade protokoll över inspelat material, eftersom det inte ”ger sig självt” som vid uppteckningar. Eftersom detta krävt genomlysning av det inspelade materialet har det tagit åtminstone lika lång tid som inspelningen varar, och ofta har man samtidigt försökt skapa lyssningskopior på t.ex. kassetband för att ta tillvara tiden på bästa sätt. Ännu idag finns inget snabbare sätt att katalogisera på, så anteckningar gjorda i samband med inspelningen är därför extra värdefulla.

Resultatet av arbetet blev kortkataloger med olika ingångar till samma material, där vissa samlingar blev bättre genomgångna än andra, av tidskäl. Idag använder man databaser för samma sak, och kan få fler ingångar än vad som tidigare var möjligt, om katalogen är strukturerad på rätt sätt. Ett stort problem har därför varit hur man ska få in sina kortkataloger i en databas. En enkel metod har varit att helt enkelt skanna in sina kort och protokoll och använda automatisk teckenigenkänning (OCR), så man åtminstone kan söka efter nyckelord och få upp dokument som innehåller dem.

En mer tids- och arbetskrävande väg är att skriva om allting i en relationsdatabas. Där matar man in allt av samma kategori i en tabell, gör fler tabeller med andra kategorier, och låter sedan alla kategoritabellerna referera till varandra med länkar. En fördel är då att inga faktauppgifter behöver skrivas in mer än en gång, och när den ska användas så refererar man till den inskrivna uppgiften. En bieffekt av detta blir att man undviker s.k. uppdateringsfel

eftersom en korrigeringsuppgift får omedelbart genomslag överallt där den används. En annan fördel är att man snabbt kan få en uppgift av omfattningen av en viss kategori och det är lätt att söka på en högre abstraktionsnivå. Nackdelen med relationsdatabaser är att det tar lång tid att skriva in alla uppgifter, och arbets sättet skiljer sig radikalt från det mer intuitiva med kortkataloger och pappersprotokoll.

På 1970-talet började man vid Oslo universitet att arbeta med en relationsdatabas för folkmusik, kallad NORFIOL (NORsk Folkmusik, Insamling Och Lagring). Databasen har haft en mängd skepnader sedan dess och anpassats till olika plattformar, från stordator till PC och Mac, och finns idag för de två senare, nu kallad enbart FIOL. Utvecklingsarbetet bedrivs sedan några år vid Folkmusikens hus i Rättvik, men programmets huvudsakliga användare är fortfarande norska fylkesarkiv. Svenska arkiv som provat på den har ansett att det tagit för lång tid att lära sig och att det krävt för stor arbetsinsats att föra över sina befintliga kataloger. Därigenom har också databasens vidare utveckling i Sverige hämmats, men fortfarande är det den enda kommersiellt tillgängliga katalogdatabasen som är speciellt anpassad för folkmusik.

I dagsläget är det många arkiv som utvecklar databaslösningar på egen hand, för att få precis det man anser sig behöva. Risken är därvid stor att man får svårt att utbyta data med varandra. Om man ingår i en större organisation, kanske man istället tvingas använda samma databas som den större organisationen, som ofta är väldigt dåligt anpassad till immateriellt kulturarv. Här finns en samordningsvinst att göra, om arkiven enkelt kan byta data med varandra. Det är inga stora arbetsinsatser som krävs när väl kraven är kända, men att specificera kraven kan kräva en hel del diskuterande.

8 Arkiven och tillgängligheten

I dagens digitaliserade värld kan det vara svårt att förstå att arkiv för inte alls länge sedan var någonting mycket svåråtkomligt. De arkiv som sade att de hade öppet dagligen för oannonserade besökare var lätt räknade – de flesta krävde avtalad tid, och hade ofta begränsad tillgång för besökare till sina samlingar. Ingången till samlingarna var ofta en kortkatalog som krävde några timmars tillväjning för att alls kunna använda utan hjälp. Arkivariernas roll blev därför ofta att göra sökningar åt besökande, baserat på de sökbegrepp de för tillfället kunde komma på. Att själv få titta i samlingarna var, och är ännu, ofta omöjligt för en tillfällig besökare, eftersom samlingarna har status av unika urkunder som ska bevaras för all framtid.

För en forskare kan det vara lite lättare att få tillgång, eftersom de förhoppningsvis är väl insatta i sitt ämne och kommer att publicera sina rön till hjälp för framtida användare. Därigenom får arkiven hjälp med att tolka sina samlingar, och ibland också med katalogisering där samlingarna legat okatalogiserade. En följd av detta var också att en del forskare blev arkivarier, eller tvärtom att arkivarier blev forskare, för att lättare få tillgång till källmaterialet.

Hela detta komplex har idag blivit lättare att komma förbi tack vare att många tidigare forskare publicerat både forskning och material och tack vare digitalisering av samlingar och kataloger. En bidragande orsak är också att många anslagsgivande instanser, både nationellt och internationellt, har ställt som krav för bidrag att samlingarna tillgängliggörs. Ännu återstår dock mycket material i arkiven som inte digitaliserats, och frågan är också om allt hinner digitaliseras innan det förstörs (främst samlingar på magnetband), och om allt alls ska digitaliseras. Frågan om urval, vilka samlingar man ska ta med sig in i framtiden, har ställts på sin spets på grund av den accelererande informationsmängden och de begränsade medlen.

Nämnas här bör också att arkiven själva är aktiva för att öka sin synlighet. Många arkiv medverkar på arkivens dag andra lördagen i november, ett nationellt publikt evenemang. Numer finns en dag för inspelat ljud, Ljudarvets dag den 27 oktober, sanktionerat av Unesco. (http://portal.unesco.org/ci/en/ev.php-URL_ID=22265&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html)

Från Svenskt visarkiv framhålls t.ex. att de under ett insamlingsprojekt på Gotland 2009 fick kontakt med massor av intresserade människor med handskrivna visböcker, efter att Visarkivet hade medverkat i ett program i lokalradion. Liknande erfarenheter har man också på Musik i Väst på 1980-talet. Andra exempel på hur samlingarna görs tillgängliga är publikation av böcker och CD, men också seminarier i ämnen relaterade till samlingarna.

Ett annat exempel är att Folkmusikens hus varje år bjuder in eleverna från Konservatoriet i Falun att söka inspelningar i arkivet som de sedan ska presentera vid en konsert i samband med Dalarnas spelmansförbunds årsmöte. Konserterna har blivit en stor succé. Ett annat projekt som kan nämnas är att undertecknad kopierade inspelning med lokalrevyer från 1960-talet till revy författaren själv. Han blev så entusiastisk över detta att han samlade ihop revygänget igen och satte upp en Nostalgirevy 2009 med återbruk av det gamla materialet som drog tre fulla hus i Rättvik.

Ytterligare exempel på användning av arkiv kommer från Skånes Musiksamlingar. Arkivarien undervisar internationella studenter i svensk kultur och svensk musik, och använder då exempel ur samlingarna. En annan användning är att en avdelning av Skånska kören repeterar i lokalerna och använder arkivmaterial för sin repertoar, som de arrangerar själva.

Enligt Svenskt visarkivs uppfattning är deras besökare ofta i sextioårsåldern, med högre utbildning än genomsnittet. Drygt 10 % av besökarna på hemsidan bor utanför Sverige. Däremot är få av besökarna studenter. De verkar istället hitta inspelat material bland det som publicerats kommersiellt, och de verkar ofta nöja sig med det. På Folkmusikens hus, en yngre och lokal institution, är däremot majoriteten av besökarna yngre utövare som vill bredda sin repertoar. Dessa finns naturligtvis också hos Visarkivet, men är en procentuellt sett mindre grupp.

Fortfarande är dock det stora problemet olöst: hur få ut samlingarna på nätet, speciellt det inspelade materialet. Äldre uppteckningar kommer mer och mer som nätpublikationer, men när man närmar sig vår egen tid blir det svårare. En kraftigt hämmande faktor är rättighetsorganisationerna som har skrämt många institutioner till att inte våga publicera någonting.

9 Rättigheter och etik

Ett problem som alltid funnits med material insamlat från privatpersoner är hur det får spridas. När det gäller musik blir det ännu känsligare i takt med ökade skyddstider för ”verk” med känd upphovsman, eftersom det då tillkommer ekonomiska omständigheter.

Upphovsrätten gäller huvudsakligen för, men inte enbart, publicerat material, och i takt med ökande publicering, också på internet, kommer arkiven att bli mer och mer oåtkomliga, tvärt emot användarnas ökande intresse, eftersom arkiven får in mer publicerat material och deras mängd föranleder fler generella regler för användning av arkivet.

Detta problem har alltför insett, men dessvärre ser vi ingen lösning på det så länge som enbart kommersiella intressen påverkar lagstiftningen mot längre och mer omfattande skydd. Problemet är dessutom en kombination av upphovsrätt och etiska ställningstaganden.

Upphovsrättslagstiftningen behöver inte vara ett stort hinder vad gäller traditionellt material, men däremot rätten för de inspelade personerna, liksom hänsynen till vad som överenskommit i samband med inspelningen. Huvudparten av det inspelade materialet i de svenska arkiven saknar skriftliga överenskommelser om hur materialet får användas.

Här krävs en enorm arbetsinsats för att få till stånd någon form av uppgörelse med varje bidragsgivare, och kanske vore det bättre att försöka hitta andra vägar, t.ex. publicering på internet med förbehållet att materialet tas bort om någon kräver det. Vad svensk lag säger om ett sådant förfarande känner jag inte till, jag vet bara att det provats framgångsrikt i t.ex. Storbritannien och Irland.

Rent tekniskt kan det kännas bra för arkiven om användarna inte kan direkt ladda ned material till sin dator hemma, utan får nöja sig med s.k. strömmande lyssning, men för den datakunnige möter det ringa hinder att spela in ett strömmande medium. Endast ekonomi och bredbandskopplingar till arkiven, liksom ett uttalat uppdrag, saknas för att göra publicering möjlig, allteftersom mer och mer material digitaliseras.

Källor

Intervjuer gjorda med *Dan Lundberg*, chef på Svenskt visarkiv, *Per Gudmundson*, chef på Folkmusikens hus, *Bengt Martinsson*, insamlare från övre Norrland, *Patrik Sandgren*, arkivarie på Skånes musiksamlingar, *Lars Farago*, förbundssekreterare hos RFoD, samt samtal med andra arkivmedarbetare i olika sammanhang.

Hemsidor från berörda institutioner nämns i samband med de korta presentationerna i bilagan.

Förslag till nationellt genomförande av Unescos konvention om skydd av det immateriella kulturarvet. Institutet för språk och folkminnen, SOFI Dnr 14-052/09. Uppsala 2009.
<http://www.sofi.se/4529>

Klenoder i tiden: en utredning om samlingar kring scen och musik: betänkande av Utredningen om scenkonstens dokumentation. SOU 2006:68. Stockholm 2006.
<http://www.regeringen.se/sb/d/6293/a/67300>

Preserving our documentary heritage. Unesco Memory of the world programme, 2005.
http://portal.unesco.org/ci/en/ev.php-URL_ID=19440&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

Bevara ljud och rörlig bild: insamling, migrering - prioritering: betänkande av SLBA-utredningen. SOU 2004:53. Stockholm 2004. <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/23549>

Anderson, Chris: *The Long Tail*. Wired oktober 2004.
<http://www.wired.com/wired/archive/12.10/tail.html>

Noterat nr 9. Svenskt visarkiv. Stockholm 2001

En brokig samling: en bok om samlingar och samlare: Svenskt visarkiv 50 år 1951-2001. Svenskt visarkiv. Stockholm 2001

Boston, George (Ed): *Safeguarding the Documentary Heritage. A Guide to Standards, Recommended Practices and Reference Literature Related to the Preservation of Documents of All Kinds*. Unesco, Paris 1998.

<http://www.unesco.org/webworld/mdm/administ/en/guide/guidetoc.htm> eller <http://unesdoc.unesco.org/images/0011/001126/112676Eo.pdf>

Hägglman, Ann-Mari (red). *Ur arkivens gömmor*. Finlands svenska folkmusikinstitut. Vasa 1998

Nyquist, Bengt. *Svenska populärmusiksamlingar*. Svensk Musik. Stockholm 1996

Ramsten, Märta: *Dokumentation av folkmusik – En liten redogörelse för insamlingsverksamheten i Sverige 1988*. Stencil 1988

Ramsten, Märta: *Om folkmusikinspelning i Sverige 1982*. Stencil 1982

Om visor och låtar. Studier tillägnade Sven Salén den 7 november 1960. Svenskt visarkiv. Stockholm 1960

(internetlänkar i källförteckningen kollade 2010-02-21)

[tom sida]

Bilaga: Försök till inventering av folkmusik och folkdans i arkiv

Föreliggande inventering utgör underlag för arkivområdet inom handlingsplanarbetet för folkmusik och folkdans, på initiativ av SSR, RFoD, Folkdansringen och ESI. Arkiven som upptas är huvudsakligen *offentliga* arkiv, men självfallet finns många viktiga privata arkiv också. Dessa kommer dock ej att omfattas av handlingsplanen.

Tidigare sammanställningar över arkiv

Det finns en översikt över folkmusikarkiven i Norden i årsboken 1997–98 från Finlands Svenska Folkmusikinstitut (FMI) ”Ur arkivens gömmor”. I artikeln ”...dyrbara lemningar af fordna tiders musik” beskriver Märta Ramsten och Eva Danielsson arkiven i Sverige. Dessutom beskrivs Estlandssvenskarnas musikarkiv av Bo Nyberg, samiska arkiv av Inger Stenman, invandrarmusik i Nordiska arkiv av Owe Ronström, Krister Malm och Dan Lundberg samt Finlandssvenskarnas arkiv i Finland av Ann-Mari Häggman. Övriga nordiska länders arkiv beskrivs också i separata artiklar. Däremot tar ingen särskilt upp arkiv med dans.

I texten över svenska arkiv beskrivs huvudsakligen de centrala, statliga arkiven. En adresslista där även några regionala arkiv finns med, kompletterar artikeln. Sammanställningen är uppdelad i skriftliga och ljudande källor. Nedanstående beskrivningar är delvis baserade på texten.

Till ovanstående översikt kan fogas en liten skrift betitlad ”Svenska populärmusiksamlingar” utgiven 1996 av Svensk Musik, informationsavdelningen inom STIM. Den togs fram av en samarbetsgrupp mellan populärmusikarkiven i Stockholm och beskriver följande arkiv:

- Arkivet för ljud och bild (ALB), nu inom KB
- Drottningholms teatermuseum (DTM)
- Kungliga biblioteket (KB)
- Svenskt visarkiv (SVA), nu inom Statens musiksamlingar (SMS)
- Statens musikbibliotek (SMB), ingår i SMS
- SKAPs arkiv, inom Svensk Musik/STIM
- Musikmuseets arkiv, ingår i SMS
- Ernst Rolf-gården, Falun
- Jussi Björling-museet, Borlänge
- Carl Jularbo museum, Avesta
- Dan Andersson museum, Ludvika
- Dalarnas museum
- Musikarkivet i läns museet Västernorrland (Murberget)
- Musik i väst (samlingar hos Bohusläns museum, Uddevalla)
- Folkmusikarkivet i Skara, ingår i läns museet
- Skånes musiksamlingar, Etnologiska institutionen med Folkklivsarkivet, Lunds universitet
- Smålands musikarkiv, nu i länsmusikenheten Musik i Syd
- Värmlands museum, musikenheten

Arkivförteckning

Svenskt visarkiv (SVA).....	17
Musikmuseet.....	17
Statens musikbibliotek (SMB).....	17
Språk- och folkminnesinstitutet (SOFI).....	18
Kungliga biblioteket (KB) med f.d. SLBA (KB/AVM).....	18
Nordiska museet.....	18
Riksantikvarieämbetet (RAÄ & KVHAA).....	18
Landsarkiven.....	19
Sveriges radio.....	19
Arkivet för folklig dans.....	19
Invandrad musik.....	19
Kommunala arkiv.....	20
Övriga regionala arkiv.....	20
Skåne.....	21
Blekinge.....	22
Småland - Öland.....	22
Halland.....	22
Göteborg och Bohus län.....	23
Västergötland.....	23
Östergötland.....	24
Gotland.....	24
Södermanland.....	24
Dalsland.....	25
Närke.....	25
Värmland.....	25
Västmanland.....	25
Uppland.....	25
Dalarna.....	26
Gästrikland.....	26
Hälsingland.....	26
Jämtland - Härjedalen.....	27
Västernorrland (Medelpad, Ångermanland).....	27
Västerbotten.....	27
Lappland.....	28
Norrbotten.....	28

Centrala arkiv

Statens musiksamlingar (<http://www.smus.se>)

Svenskt visarkiv (SVA)

Hemsida <http://www.visarkiv.se>. Visarkivet startade 1951 med den uttalade ambitionen att samla alla källor man kände till om svenska ballader på ett ställe. Genom att kopiera, på papper och mikrofilm, samlingar från hela norra Europa, och förteckna dem, samt klassificera innehållet, byggde man upp ett stort arkiv. Arkivet fick så småningom också ansvaret för dokumentering av instrumental folkmusik, och när Sveriges radios inspelningsverksamhet trappades av flyttade Märta Ramsten över till Visarkivet för att fortsätta de systematiska inspelningarna ute i landet. Även denna inspelningsverksamhet mattades av efter ca 25 år, och idag ligger tyngdpunkten på att intervjua olika aktörer inom folkmusik, jazz och populärmusik. Både inspelnings- och pappersarkivet är dock mycket omfattande, och allt är ännu inte katalogiserat. En del av katalogen är numer sökbar från hemsidan. Visarkivet förstatligades 1970 och ingick då i DOVA, sedermera SOFI, men ingår sedan 1999 i Statens musiksamlingar.

SVA har kopior från många av de regionala insamlingar som beskrivs nedan. Som central institution har de också kontakt med många regionala arkiv och samordnar träffar årligen. Dessutom håller man kontakt med liknande arkiv utomlands och deltar i nordiska träffar.

Litteratur om Visarkivets verksamhet (förutom FMI:s årsbok 1997-98):

1. Olrog 1960: "Svenskt visarkiv 1951-60", särtryck ur Om visor och låtar.
2. Ramsten (red), 2001: "En brokig samling. Svenskt visarkiv 50 år". Ling: "Får du därför höra ett sångstycke..." – Danielson: Om att samla förgäves – Jansson: Sköna original och nyttiga kopior. Svenskt visarkivs handskrifts- och kopiesamlingar – Lindgren: Att samla jazz – Ramsten: Sveriges Radios folkmusiksamling ur 2001 års perspektiv, m.fl. uppsatser.
3. Noterat 9, 2001 med följande artiklar: Jansson: Ordning i augiasstallet. Om Svenskt visarkivs historia – Ramsten: Svenskt visarkivs inspelningsverksamhet – Kjellberg: "Nyplantering av jazzens blå blomma". Svenskt visarkivs jazzavdelning, några reflexioner och anteckningar kring hur det började – Danielson: "Så bra att ni finns!"

Musikmuseet

Hemsida <http://www.musikmuseet.se>, startat 1899 som Musikhistoriska museet efter att musikinstrumenten från Stockholmsutställningen 1897 behövde få ett hem, var länge den enda institutionen som samlade folkmusik i Sverige. Musikmuseets samlingar av folkmusik ligger idag under Visarkivets ansvar, även om mycket material fortfarande finns kvar på museet. Förutom instrument finns där hela den s.k. Folkmusikkommissionens material, det som blev Svenska Låtar (nu tillgängligt från SMUS' hemsida), hundratals s.k. spelmansböcker från 1700-talet och framåt, samt en stor samling ljudinspelningar. Museet förstatligades 1981.

Statens musikbibliotek (SMB)

Hemsida <http://www.muslib.se>, hette tidigare Kungliga Musikaliska Akademiens bibliotek (MAB) och har funnits sedan 1771. Samlingarna innehåller en del folkmusik, t.ex. resultatet av ett upprop 1878. Deras största verksamhet är annars att tillhandahålla böcker om musik (sök i Libris) och att låna ut partitur till orkestrar runt om i Norden för konserter. Dessutom

försöker man hålla reda på musiksamlingar runtom i Sverige, se hemsidan <http://www.muslib.se/publ/musikark.html>. Biblioteket förstatligades 1981.

Språk- och folkminnesinstitutet (SOFI)

Hemsida <http://www.sofi.se>, består av:

Dialekt och folkminnesavdelningen m.m. i Uppsala (f.d. ULMA)

Dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Umeå (DAUM)

Dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Göteborg (DAG)

Dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund (DAL)

Alla SOFI:s avdelningar har uppteckningar och för det mesta också inspelningar av folkmusik. Mycket av materialet kom in från 1870-talet och framåt genom landsmålsföreningarnas försorg. Inspelningsarbetet tog fart på 1930-talet då man ville samla in dialekter från hela landet, och då kom också en del musik med, så att säga på köpet. Man hade dock börjat prova inspelning på cylinder redan på 1910-talet. Speciellt i Uppsala finns material från hela landet, medan de andra enheterna har mest fokus på den omkringliggande regionen. En liknande inriktning har Folklivsarkivet med Skånes musiksamlingar vid Etnologiska institutionen vid Lunds universitet, som i princip täcker de områden som Dialektarkivet i Lund inte har.

I detta sammanhang bör också nämnas de samlingar som kan finnas vid olika högre utbildningsanstalter och deras bibliotek. Undervisning i musikvetenskap har bedrivits längst vid Uppsala universitet, men finns idag vid universiteten i Göteborg, Lund, Stockholm, Växjö och i Örebro enbart grundkurs (har också funnits i Umeå), samt i Åbo. Utbildningen vid Musikhögskolorna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Arvika och Piteå bör också ha avsatt en del arkivmaterial med folkmusikalisk inriktning.

Kungliga biblioteket (KB) med f.d. SLBA (KB/AVM)

Har som uppdrag att samla allt material som utgivits, med hjälp av lagen om pliktexemplar. För tryckt material stiftades lagen 1661, för inspelningar och film 1979. Samma år, 1979 inrättades Arkivet för Ljud och Bild (ALB) och de övertog samlingarna från KB:s Nationalfonotek som hade fungerat på frivillig väg sedan 1958. Arkivet bytte namn till Statens Ljud- och Bildarkiv (SLBA) 2001 och uppgick i KB 2009, och cirkeln kan därmed anses vara sluten.

KB innehar de största samlingarna av skillingtryck och i princip alla skivor som utgetts sedan 1979, men även tidigare, finns i det audiovisuella arkivet. I princip, eftersom pliktexemplarslagen ofta inte är så känd för små fonogramproducenter, t.ex. de som utger folkmusik lokalt.

Nordiska museet

Främst deras folkminnessamling, som bland mycket annat innehåller vistexter och svar på frågelistor om både dans och musik. Även Ernst Kleins dansfilmer från 1920-talet finns där. Hemsida <http://www.nordiskamuseet.se/> där man kan klicka sig vidare.

Riksantikvarieämbetet (RAÄ & KVHAA)

Främst med Vitterhetsakademiens topografiska arkiv ATA, innehåller de äldsta folkmusikkällorna i Sverige. Den förste riksantikvarien tillsattes redan 1630, men samlingarna flyttades till Riksarkivet 1780, och det som blev kvar blev grunden till Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien (KVHAA) 1786. Från mitten av 1800-talet stärktes

Vitterhetsakademiens ställning och de insamlingar av folkvisor som då gjordes hamnade ofta i det antikvarisk-topografiska arkivet (ATA). De ligger insorterade under insamlarens namn. Hemsida med sökmotor http://www.kms.raa.se/cocoon/kulturmiljosok/enkel_sok.html och arkiv <http://www.raa.se/cms/extern/informationstorg.html>

Landsarkiven

Dessa finns i Göteborg, Härnösand, Lund, Uppsala, Vadstena, Visby och Östersund. Därtill finns liknande arkiv i Karlstad, samt stadsarkiv i Stockholm och Malmö. Landsarkiven innehåller offentliga handlingar från myndighetsutövning på lokal nivå. I alla dessa arkiv samt Riksarkivet och Krigsarkivet kan man söka från hemsidan <http://www.statensarkiv.se/> Här kan man ibland finna handlingar från föreningar, t.ex. musik- och dansföreningar av olika slag. Här finns också födelselängder, dödlängder, flyttlängder, giftermålsängder, mm.

Sveriges radio

Radion har tagits med här, trots att deras arkiv inte är offentligt. Däremot finns det kopior av deras tidiga inspelningar med folkmusik för programbruk, 1934 till 1971, hos SVA. Åren 1934-1963 finns dessutom i digital form och är därigenom ganska lätt tillgängliga för besökare hos Visarkivet. Dessutom har många privatpersoner spelat in program från radio (och TV) för egen del, och dessa inspelningar har sedan hamnat hos något offentligt arkiv, varför en större del än man kan tro faktiskt är offentligt tillgängligt. Frågan om hur detta material får användas har aldrig diskuterats, men klart är att inspelningar äldre än 50 år befinner sig i s.k. Public Domain, åtminstone med dagens lagstiftning. Vad gäller radiokoncernens egna arkiv så pågår en digitalisering av allt, och framtiden får väl utvisa hur mycket som kommer att offentliggöras.

Här bör också tilläggas att Sveriges Radio inte har sparat allt som sänts, varför det kan finnas unikt material, insamlat av privatpersoner runt om i landet, som så småningom hamnar i offentliga arkiv. Det material som ligger hos SVA är dessutom ofta inte de sända programmen, utan råmaterialet, som program gjordes ifrån.

Arkivet för folklig dans

Folkdansarkivet startade 1965 som en egen samling inom Dansmuseet på initiativ av dansforskaren Henry Sjöberg och innehåller dokumentation av folklig dans i Norden, danslitteratur, video, ljudband mm. Efter Sjöbergs frånfälle uppehölls tjänsten några år, men har därefter varit obesatt. Samtidigt har Dansmuseets ekonomiska situation försvårats, och det verkar osannolikt att arkivet kommer att få någon mer anställd föreståndare därifrån. Olika framtida lösningar har föreslagits (bl.a. i Klenoder i tiden, SOU 2006:68), och under tiden sköts samlingarna av Samarbetsnämnden för folklig dans. Hemsidan för arkivet <http://www.dansmuseet.nu/afd/index.html> hänvisar också till Samarbetsnämnden.

Avsaknaden av ett centralt, officiellt arkiv med ansvar för insamlat folkligt dansmaterial blir uppenbar, när man betraktar situationen för det primärmaterial som ändå borde finnas. Ligger det fortfarande hemma hos respektive insamlare eller döljer det sig i de lokala arkiven?

Invandrad musik

Denna är nästan omöjligt att finna i nordiska arkiv, med vissa undantag, och artikelförfattarna i FMI:s årsbok beskriver vad det beror på. Jag citerar Owe Ronström:

”Oavsett de enskilda insamlarnas intentioner är arkivens och museernas viktigaste funktion knappast deskription, utan *preskription*. Deras viktigaste samlade budskap är inte ”Så är

det!” utan ”Så bör det ha varit!” och ”Så bör det också varda!”. Det är därför det finns så lite i nordiska arkiv av ”främlingarnas” musik, alla de som föll utanför utopin om den homogena nationen: samer, zigenare, tyskar, tattare, för att inte tala om alla de nytillkomna invandrarna. [...] Samers musik har ägnats visst intresse [...] den svenska musiktraditionen i Finland är relativt väl undersökt, vilket man tyvärr inte kan säga om den finska musiktraditionen i Sverige. Musiken bland svenskarna i Ukraina som kom till Sverige 1929 och de som flydde från öarna i Baltikum under andra världskriget har dokumenterats i olika omgångar...”

Ett av undantagen sedan 2008 är Romskt Kulturcentrum (<http://www.romanokher.com/>).

Regionala arkiv

Kommunala arkiv

Kommunarkiven är arkiv för kommunal förvaltning och ska väl egentligen inte samla musik, men om materialet kommit in som donation, vad gör man då? Kanske det genomförts en inventering med musikalisk inriktning någon gång (det gjordes t.ex. av t.ex. Karl Sporr), var hamnar det? Kommunala arkiv med visst folkmusikbestånd finns t.ex. i Leksand, Malung, Sandviken, Järfälla, Eskilstuna, men hur ser det ut i andra kommuner? I Dalarna finns också fyra personmuseer. Personmuseer dyker ofta upp som ett privat initiativ, och ibland övertas ansvaret av en kommun, men inte alltid.

Övriga regionala arkiv

Inom länet kan, förutom museer, arkiv också finnas hos musikstiftelser, teatrar, bildningsförbund samt folkhögskolor (t.ex. Malung, Ingesund, Lunnevad, Sjövik). Här nedan nämner jag inte Sveriges Hembygdsförbund med alla lokala hembygdsföreningar, utan lämnar detta åt de lokala folkmusikarkiven att undersöka.

Märta Ramsten skrev en stencil om läget på insamlingsfronten i maj 1982: ”Om folkmusikinspelning i Sverige 1982”. Den rapporterades också i Spelmanen, område för område, med viss utvidgning för Uppland, Västerbotten och Norrbotten.

”Under senare år har det nyväckta intresset för folkmusikdokumentation gjort att kommuner, landsting och länsbildningsförbund satsat på större inventeringar på det lokala planet.

...

SVA har tagit initiativ till årliga möten för alla lokala folkmusikinspelare – man träffas under två dagar och utbyter erfarenheter och diskuterar gemensamma problem. Förutom SVA har Dalarnas museum och Göteborg och Bohuslän i visan (GOBIV) inbjudit till sådana möten.

Vid det senaste mötet som hölls i Stockholm i december 1981 beslöts att försöka samla in uppgifter om alla större lokala inspelningsprojekt och sammanställa dessa i någon form... Utmärkande för de flesta inspelningsprojekten är att de förutsätter ideellt arbete av insamlaren – dvs bidrag ges endast till resor och utrustning.”

Märta Ramsten skrev också en rapport på 19 sidor i mars 1988: ”Dokumentation av folkmusik – En liten redogörelse för insamlingsverksamheten i Sverige 1988”. Inledningens 5 sidor publicerades också i Spelmanen. I rapporten går hon igenom alla kända projekt.

”Som framgår av den följande redogörelsen har flera lokala inspelningsprojekt, som resulterat i ett stort och intressant material, lagts ned efter en intensiv insamlingsperiod på

två-tre år. Materialet har sedan tagits om hand av museum eller annan institution, som ofta saknar personalresurser för att följa upp det insamlade materialet.

...

Här bör också framhållas att dokumentation av folkmusik sker fortlöpande i samband med Riksradios och Lokalradios inspelningar för program samt i samband med Dialekt- och folkminnesarkivens inspelningar av dialekter. Dessutom pågår runt om i landet en sporadisk – men inte desto mindre viktig – inspelningsverksamhet i större eller mindre skala av spelmansförbund, hembygdsförbund, folkmusikgrupper och enskilda.

Svenskt visarkiv har fått en inofficiell central roll som kontaktorgan för dessa olika regionala inspelningsverksamheter. Kopior från de flesta inspelningarna förvaras hos Svenskt visarkiv och registreringen av det insamlade materialet sker i allmänhet enligt Svenskt visarkivs principer. I en del fall har också visarkivet hjälpt till med den tekniska utrustningen. Svenskt visarkiv har tagit initiativ till årliga möten för alla regionala folkmusikinspelare. Vid dessa möten utbyter vi information och erfarenheter och diskuterar gemensamma projekt och problem.

...

De uppgifter som lämnas i det följande utgör svar på en rundskrivelse som sänts ut till ansvariga för de större inspelningsprojekt som SVA känner till. En del projekt rör län, som synes, andra omfattar landskap eller delar därav.”

Nedan redogörs för innehållet i dessa två rapporter och i FMI:s årsbok, samt görs ett försök att se var materialet finns idag. Det är alltså både en historisk översikt och en rapport av dåtiden idag (NULÄGE). Däremot är det inte en fullt uppdaterad nutidsbeskrivning. Uppställningen är landskap för landskap, en något diskutabel men praktisk ordning.

Skåne

1981 var insamlarna Rigmor Sylvén (Sjöbo) för Folkklivsarkivet i Lund, Christer Lundh (Hjärnarp) och Reine Steen (Malmö) & Börje Wallin (Helsingborg). Omfattningen av materialet var ca 140 tim inspelningar av musik och intervjuer, ca 15 tim ivju av dansare, ca 2 tim video av gruppdans och ca 3 tim film om par- och gruppdans, samt spelmansböcker i original och kopior. Insamlingarna sorterade under Kultur i Skåne, finansierat av Landstinget i Lund. Man höll också på med visprogram för Utbildningsradion. Uppgifter från Börje Wallin.

Ungdomsringen i Skåne höll också på med insamling. Det var Stig Hellemarck (Malmö) och Ann-Margret Malmqvist (Smedstorp) som tillsammans med Börje Wallin samlade in uppgifter om dans. Man hade då ca 6 tim video med huvudsakligen dans men även musik och sång. Uppgift från Stig Hellemarck.

För 1987 rapporterade Börje Wallin om projektet Folkmusik i Skåne. Förutom honom själv var Christer Lund (Hjärnarp), Lars-Torgny Lasson (Lund) och Reine Steen (Ystad) inblandade i insamlingen. Man hade då ca 280 tim ljud och ca 10 tim video. Materialet fanns fortfarande hemma hos insamlarna, men man hoppades kunna placera kopior i det kommande folkmusikrummet i biblioteket i Ängelholm. Kassetten och häftet med Visor i Skåne var publicerad, liksom Wallins två häften med kassetter Gamla dansar i Skåne.

I sammanställningen 1997 nämns Skånes musiksamlingar hos etnologiska institutionen i Lund, förestådd av Eva Saether.

NULÄGE: Skånes musiksamlingar, Lund, finns kvar hos etnologiska institutionen vid Lunds universitet (Folklivsarkivet). Där finns material från insamlingarna från 1981 men man inriktar sig nu lika mycket på annan musik i Skåne. Arkivarietjänsten är för tillfället besatt, men har inte alltid varit det. En sökfunktion finns på hemsidan <http://www.lu.se/folklivsarkivet/skaanes-musiksamlingar/soekregister>
SVA BB 4002-4058 insp 1979-1982

Blekinge

Insamlingen beskrevs 1981 av Lena Krook (Ronneby), och tidigare var också Eva Liljedahl-Nordlinder aktiv. Samlingarna omfattade inspelningar av intervjuer med 43 traditionsbärare, foton och kopior av spelmans- och visböcker. De äldre inspelningarna förvarades i länsbildningsförbundets arkiv i Bräkne-Hoby. Ett par böcker hade publicerats. 1987 rapporteras ingen ytterligare aktivitet, och materialet från inspelningarna 1976-1980 förvarades fortfarande i Bräkne-Hoby. Kopior finns hos SVA.

NULÄGE: Blekinge musiksamlingar är nystartat 2007 med materialet från spelmansförbundet på 1980-talet som bas. Med stöd från länsmusiken har man digitaliserat det mesta av samlingarna och bedriver nu jakt på andra samlingar att ta hand om. Hemsida <http://www.blekingemusiksamlingar.nu>.
SVA BB 1124-1138; 1753-1782 insp 1978-1982

Småland - Öland

Insamlingen bedrevs 1979-80 med medel från landstinget i Kronoberg, men övertogs sedan av Smålands spelmansförbund. Insamlare var då, och är alltjämt, Magnus Gustafsson (Växjö). Från 1977 ibland med assistans av Bengt Löfberg (Grönskåra). Omfattningen 1981 var ca 75 tim inspelningar, ca 100 foton, ca 5 tim video och egna uppteckningar samt gamla notsamlingar, totalt ca 5000 låtar.

Från 1987 rapporteras ca 125 tim ljudinspelningar och ca 4 tim video! Materialet förvarades fortfarande hemma hos Magnus, men kopior fanns i stor utsträckning på SVA. En låtbok samt Visor i Småland och tre kassetter hade producerats.

I sammanställningen 1997 nämns Smålands musikarkiv och Magnus Gustafsson.

NULÄGE: Smålands musikarkiv (<http://www.smalandsmusikarkiv.nu>), Växjö, har en mycket utförlig hemsida, med historik och beskrivningar. Det förestås ju också av en av insamlarna från 1970-talet, Magnus Gustafsson. En stor del av texten på hemsidan är hämtad från en magisteruppsats om arkivet av Anna Linge från Bibliotekshögskolan i Borås, 2003:87 ”Smålands musikarkiv. Att samla och förmedla”.
SVA BB 1184-1187; 3669-3706; 3780-3803 insp 1978-1981

Halland

En visinventering genomfördes 1980-81 av Torbjörn Johansson (Vessigebro) och 1981 hade man ca 10 tim band, en videofilm samt ca 2400 visuppteckningar i handskrift, allt hemma hos Torbjörn eller på Varbergs museum. Visst stöd hade erhållits från bildningsförbundet och ett vishäfte hade publicerats, och program hade sänts i lokalradion.

1987 rapporteras projektet avslutat med en visbok 1984 och Visor i Halland med kassett för Utbildningsradion. Materialet flyttas successivt till Varbergs museum. Samlingarna har ökat till 12 tim ljud och ospec video.

Inget sägs om LRD (Lokala och Regionala Djupundersökningar) gjorda framför allt av Gunnar Ermedahl för SVA omkring 1974. Kanske räknades det redan då som verksamhet vid SVA.

NULÄGE: Varbergs museum har inget om sitt folkmusikmaterial på hemsidan. Det är möjligt att man kan hitta till visorna i Bestandsregistret på hemsidan

<http://www.lansmuseet.varberg.se/>

SVA BB 2033-2062; 2682-2684 insp 1980-1982

Göteborg och Bohus län

Projektet GOBIV (Göteborg och Bohuslän i visan) bedrev verksamhet med medel från landstinget i Bohuslän och stöd i Musik i Väst. Insamlare var Annika Nordström och Lars Österling och 1981 hade man ca 200 ljudband, ca 60 handskrivna visböcker, lösa visblad, skillingtryck och foton. Kopior finns hos SVA, och Nordström hade skrivit en uppsats om visor i Göteborg. En riktad insamlingsverksamhet bedrevs i de olika kommunerna.

1987 rapporteras samlingarna ha växt till ca 300 ljudband och ca 10 videoband. Materialet förvarades i Bohusläns museum i Uddevalla, med kopior hos Musik i Väst och hos SVA. Utgivningarna omfattar 5 LP och 4 häften samt en del häften tillsammans med Bohusläns museum, Skaraborgs länsmuseum och Utbildningsradion (Visor i Bohuslän).

I sammanställningen 1997 nämns Musik i Väst, med Annika Nordström och Kajsa Paulsson, och Bohusläns museum.

NULÄGE: Bohusläns museum, Uddevalla, har en sparsmakad hemsida om sitt arkiv (http://www.bohuslansmuseum.se/kulturvast_templates/Kultur_ArticlePage.aspx?id=3601), men nämner att man har originalmaterialet från GOBIV. Däremot finns ingen förteckning över innehållet. Man säger sig ha ca 3000 ljudband.

SVA BB 940-941; 1273-1277; 1550-1572; 1657-1687; 1867-1872; 2139-2242; 3149-3219; 4285-4294 insp 1977-1993

Under våren 2009 startade ett projekt i Västra Götalandsregionen, Västarvet, för att inventera och bevara folkmusik. Projektanställd är Emma Johansson, baserad på Vara folkhögskola.

Hemsida http://www.vastarvet.se/kulturvast_templates/Kultur_ArticlePage.aspx?id=42047

Västergötland

Viss verksamhet gjordes av GoBiV (se ovan). Arnold Josefsson (Vara) bedrev insamling från ca 1970 i Skaraborg i samband med en kurs vid Vuxenskolan och i form av studiecirkel.

Omfattningen var 1981 ca 100 bandinspelningar med foton, ca 6000 A4 kopior av handskrifter och ca 50 tryckta visböcker. Materialet förvarades då i Stifts- och Landsbiblioteket i Skara, med kopior hos SVA. Tre vishäften hade publicerats.

1987 hade verksamheten flyttats till Skaraborgs länsmuseum och Josefsson hade fått hjälp av Billy Lätth (Hjo) med insamlingen. På museet var det Ulla Andersson som var ansvarig. Sju häften till, en LP, tre kassetter och tre häften med dansbeskrivningar med kassetter hade publicerats. Omfattningen var ca 230 ljudband, 8 smalfilmer och 3 videoband, förutom de skriftliga samlingarna.

I sammanställningen 1997 nämns Skaraborgs länsmuseum.

NULÄGE: Västergötlands museum, Skara, nämner att de har ca 300 rullband i sitt arkiv, från 1960-talet och framåt, liksom kopior av äldre material från annat håll. Dessutom handskrivna visböcker, skillingtryck, allsånghäften mm. Adress

http://www.vastergotlandsmuseum.se/kulturvast_templates/Kultur_ArticlePage.aspx?id=30036

Se även musikarkivet Cantus Durus: <http://www.freewebs.com/mariestadsmusikarkiv/>
SVA BB 2113-2131; 2279-2299; 2459-2480; 2908-2929 insp 1980-1982

Östergötland

Ingen verksamhet rapporterades från de två tillfällena. Ändå publicerade Utbildningsradion häftet Visor i Östergötland med två kassetter. Det arbetet bedrevs av bland andra Miriam Berger, Margareta Höglund, Anders Thörnqvist och Håkan Annerud. Även Folkungagillet var aktiva och publicerade en LP 1982 samt flera häften med låtar (i samarbete med spelmansförbundet) och dansuppteckningar, producerade av Ulf Ohlsson.

NULÄGE: Östergötlands musikarkiv har startat som ett projekt 2009 med bred bas i musicerandet i länet. Spelmansförbundets material utgör grunden men inventering pågår, i samarbete med Sensus studieförbund.

<http://www.kulturarvostergotland.se/default.asp?frmMain=/tplShowArticle.asp&ClientID=0&CategoryID=5186&ArticleID=208516&hist=2>

SVA BB inget material

Gotland

Det nämns ingenting om någon arkivverksamhet på Gotland. Var finns Svante Petterssons samlingar, för att nu nämna någon? Äldre samlingar finns nog på KVHAA e.l.

Södermanland

1981 rapporterade Stig Norrman (Södertälje) om insamling i östra delen av Nyköpings kommun. Ett 10-tal band med musik och intervjuer och ca 30 uppteckningar samt urklipp. Foton tagna av Per-Ulf Allmo. Viss inriktning på musik av emigranter.

1987 rapporteras i stort sett samma sak, men samlingarna har vuxit till ett 30-tal band. En uppsats med material publicerades 1986. Dokumentation av instrumental musik från Gammalsvenskby pågår på Gotland. Det sägs också att insamlingar gjorts sedan länge av Södermanlands spelmansförbund och förvaras i Gustaf Wetter-stugan i Malmköping.

I sammanställningen 1997 nämns Södermanlands spelmansförbunds arkiv i Malmköping och kontaktpersonen Ingemar Skoglund.

NULÄGE: Sörmlands musikarkiv är ganska nystartat med bas i spelmansförbundets Wetterstuga i Malmköping. Där finns ca 300 band, några 16 mm-filmer, videoband, spelmansböcker, foton, pressklipp och annat. Man tänker driva arkivet som ett pilotprojekt 2008-2010 med stöd från länsmusiken och länsmuseumet. En hemsida finns också:

<http://www.sormlandsmusikarkiv.se/>

Se även Eskilstuna kommuns musikarkiv: http://eskilstuna.se/templates/Page_7904.aspx
SVA BB inget

Dalsland

Landskapet nämns ingenstans i dessa rapporter. I viss mån täcks det av Skaraborgs län.

Närke

Agneta Bertilsson (Örebro) och Lena Hellström (Örebro) bedrev insamling i Örebro län under 1981. 34 rullband à 15 min, foton, skriftligt material i original och kopior blev resultatet, med bandkopior hos SVA. Materialet fördes ut via konserter och på daghem och långvårdskliniker. Stöd från landstinget. Inget nytt rapporteras 1987.

I sammanställningen 1997 nämns Örebro läns museum.
SVA BB 2431-2453; 2700-2731; 4082-4087 insp 1981-1982

Värmland

Ann Marie Olsson (Deje) och Leif Stinnerbom (Arvika) med flera avslutade ett fyraårigt projekt 1981 med stöd från landstinget och Rikskonserter. Ca 285 band, foton och kopior av notböcker förvarades på Karlstads stadsbibliotek.

Tillsammans med Mats Edén samlade också Leif och Inger Stinnerbom material i Jösse härad, i samarbete med Musikvetenskapen och Institutet för Folklore i Göteborg (IFGH, nu DAG) samt SVA. Materialet omfattade ca 200 intervjuer, ca 450 melodier och 132 ramsor. Inspelningarna omfattade ca 130 st 5” och 12 st 7” band från Värmland, 11 st 5” från Norge och 10 st 5” och 4 st 7” från Bohuslän. En del av detta kopierades till SVA.

Från 1987 rapporteras att Leif Stinnerbom fortsätter från 1983 vid Värmlands museum, och samlingarna omfattar ca 1000 ljudband och 20 videoband. Folkmusik utgör den största delen.

I sammanställningen 1997 nämns Värmlands museum och musikantikvarie Mats Berglund.

NULÄGE: Värmlands museum, Karlstad, (<http://www.varmlandsmuseum.se>) berättar att samlingarna härrör från projektet som startade 1976, och flyttades dit 1983. Det är, förutom folkmusik, även dansorkestrar, herrgårdsmusik och annat. Arkivarietjänsten innehades en kort tid av Karin Eriksson, men drogs in 2004.

SVA BB 1889-1948; 2277-2278; 2394-2426 insp 1974-1981

Västmanland

Torvald Larsson (Harbonäs) med flera samlade material med stöd av spelmansförbundet och hade 1981 fått ihop ca 100 st 7” band och anteckningar. Dessa förvarades i Västerås stadsarkiv med kopior hos SVA. De flesta inspelningarna gjordes 1978-1980 men några fanns från 1966-1970. 1987 rapporteras ingen förändring.

SVA BB 2850-2881; 2899-2901 insp 1979-1980

Uppland

I artikeln i Spelmannen 1/82 nämns att Länsbildningsförbundet har stött en insamling gjord av Tommie Eriksson [Rasmusson?] och Bengt Ekegård. Utbildningsradion publicerade Visor i Uppland med kassetband (mest inspelningar från SVA dock), producerat av Tommie Rasmusson.

SVA BB 3860-3876; 4059-4070.

Leif Alpsjö har under 1970- och 80-talen spelat in konserter och gjort intervjuer med spelmän. Detta stora material finns nu hos Folkmusikens hus i Rättvik.

Dalarna

Länsmuseet hade anställt Gunnar Ternhag redan 1976, efter en projekttid av två år ihop med SVA (Lokala och Regionala Djupundersökningar, LRD). Gunnar gjorde också programmet Låtlådan i lokalradion. Samlingarna innehöll ca 580 band, samt äldre uppteckningar och fotosamlingar. Ett flertal publikationer hade också gjorts. Materialet hölls tillgängligt i museets folkmusikrum.

Rapporten 1987 visar ingen förändring, men ingen uppgift om samlingarnas storlek finns.

I sammanställningen 1997 nämns Dalarnas museum och musikantikvarie Per Gudmundson.

NULÄGE: Dalarnas museum, Falun, (<http://www.dalarnasmuseum.se>) berättar om sitt folkmusikrum som inte längre finns. Samlingarna omfattar över 1500 band, ett tusental låtuppteckningar, samt dans på video. Även kopior från andra håll, t.ex. SVA finns. Museet har också en tjänst för musiksamlingarna även om den nu ombildats till mer generell än bara folkmusik. Folkmusikrummet har stängts.

I SVA BB finns inget av ovanstående, däremot en massa andra inspelningar från Dalarna. t.ex. av K-G Stridh 420-430; 864-894. Folkmusikens hus har digitaliserat detta material, och har också egna samlingar i form av donationer från privatpersoner.

Malungs kommunarkiv har några hundra band med musik av olika slag. Andra kommuner kan också ha samlingar av inspelningar.

Folkmusikens hus i Rättvik startade officiellt år 2000, och har byggt upp en samling med inspelad folkmusik från Dalarna, kopierad och digitaliserad från SVA och Dalarnas museum samt egna samlingar som donerats till huset. Inventering av andra samlingar pågår. Här finns också Johan Larssons dansfilmer. Hemsida <http://www.folkmusikenshus.se>

Gästrikland

Ingen separat redovisning, utan endast ihop med Hälsingland, görs 1981. Insamlare var Håkan Berglund (Gävle) och Gun Eriksson (Delsbo) sedan 1976. Materialet omfattade ca 1750 inspelade titlar, uppdelat på olika instrument, ca 400 vistexter. Original eller kopior av 7 kopierade band, 12 visböcker, foton. Antal inspelade personer 126 st (ca 80 tim), samt textintervjuer med ytterligare 177 personer. Inspelningar på kassettband hemma hos Håkan, kopior på rullband hos SVA.

För 1987 nämns också Per-Anders Hillbloms (Uppsala) inspelningar 1976-77 i Gästrikland med stöd från Gävle kommun och SVA. Originalen finns på SVA, kopior hemma hos PA. SVA BB 762-824; 942-985; 2070-2109; 2367-2393; 2609-2616; 2686-2689 insp 1975-1983

Hälsingland

Ett inspelningsprojekt planerades för 1982 i Ljusne, Söderala och i Bobygden, Delsbo. Inget nämns om detta 1987. Istället rapporterar Hugo Ljungström (Bollnäs) om sitt arbete för spelmansförbundet. Hans material, inspelningar av okänd omfattning, förvarades då i Ljusdalsbygdens museum.

I sammanställningen 1997 nämns Ljusdals museum med bl.a. Hälsinglands spelmansförbunds arkiv.

NULÄGE: Hugo Ljungströms material förvaltas sedan 2003 av Ljusdalsbygdens museum, spelmannsförbundet och studieförbundet Bilda. Hemsida för Hälsinge låtverkstad <http://www.halsingelatverkstad.net/Folkmusikarkivet.html>
SVA BB 900-908; 1060-1087; 1282-1298; 1533-1538; 2340-2380; 3326-3406 insp 1976-1982

Jämtland - Härjedalen

1981 rapporteras kommunerna i Krokoms, Åre, Östersund och Härjedalen ha finansierat inspelningar gjorda av Ville Roempke (Östersund), Erik Bergström (Östersund) och Ragnar Asplund (Strömsund) i arbetsgruppen för folkmusikdokumentation i Jämtlands län. Arbetsgruppen hade representanter för läns museet, länsbiblioteket, spelmannsförbundet, Ungdomsringen och länsbildningsförbundet. Samlingarna omfattade ca 150 band, 10 kopior av äldre inspelningar, fotografier och bandprotokoll. Allt förvarades i läns museet i Östersund. Inspelningarna kom igång 1978 som en fortsättning på Villes tidigare arbete för SVA.

1987 rapporteras insamlarna Anders Andersson (Oviken) och Aina Löv (Storsjö) ha arbetat för gruppen i tillägg till de tidigare nämnda. Samlingarna omfattar ca 240 ljudband i original och 27 kopior. Arbetsgruppen avvecklades 1985 och materialet övertogs av läns museet, som dock saknade avspelningsutrustning.

I sammanställningen 1997 nämns Jämtlands läns museum.

NULÄGE: Jämtlands läns museum Jamtli, Östersund, (<http://www.jamtli.com>) berättar om insamlingsarbetet på 1970- och 80-talet att materialet ligger på rullband och ska digitaliseras. SVA BB 829-832; 846-860; 1225-1265; 1427-1436; 1576-1615; 2766-2818; 3740-3750; 3877-3886 insp 1976-1989

I Härjedalens bibliotek i Sveg finns en kopiesamling av inspelningar gjorda av SVA, DAUM, SR samt privata inspelningar (IE).

Västernorrland (Medelpad, Ångermanland)

Insamlingarna startade 1986 med Ville Roempke, och från 1987 med Inger Stenman, knuten till läns museet Murberget. Omfattningen 1987 var 98 ljudband i original och 47 i kopior, samt ett videoband. Lefflers folkmusiksamling började publiceras 1987.

I sammanställningen 1997 nämns Läns museet Västernorrland och musikantikvarie Inger Stenman.

NULÄGE: Murbergets läns museum, Härnösand, (<http://www.ylm.se>) har den andra kvarvarande folkmusikarkivarietjänsten på museum. En förteckning över arkivets innehåll ligger på hemsidan, men den är lång och lite svårgenomtränglig. SVA BB inget material.

Västerbotten

I Spelmannen 1/82 rapporteras om Thomas Anderssons inspelningar med stöd av föreningen Gnid och Drag.

Åke Hansson, chef på DAUM i Umeå rapporterade 1987 om fortlöpande dokumentationsverksamhet, framför allt av dialekter och folkminnen. Inga specifikationer av folkmusiksamlingen gjordes, men publikation av Visor i Västerbotten och Slatta... nämndes.

SVA BB inget material.

Lapland

Ingen separat rapportering från Lapland finns. Istället ligger den under Väster- och Norrbotten.

I sammanställningen 1997 finns i artikeln av Inger Stenman en utförlig beskrivning av insamlingsarbetet inom samiskt område i alla nordiska länder, därtill en utförlig litteraturlista.. Som viktiga arkiv nämner hon Åjtte, Svenskt Fjäll- och Samemuseum i Sverige, Tromsø museum i Norge, och de samiska radiostationerna, i Sverige Sameradion i Kiruna. Dessutom finns jojkmaterialet i sin kontext i dialektarkiven. Hon nämner också en arkivinventering gjord 1990 av Maj-Britt Omma för Svenska Samers Riksförbund. Det materialet finns nu i Umeå och Kiruna.

NULÄGE: Åjtte fjäll- och samemuseum har på sin hemsida uppgifter om jojkkarkivprojektet: http://www.ajtte.com/?page_id=471

Norrbotten

Bengt Martinsson rapporterade om sin insamling i de båda norra länen. Han hade tidvis fått stöd från Ungdomsringen och Norrbottens museum, men det mesta materialet förvarades hemma. Materialet före 1968 fanns i Norrbottens museum. Hans inriktning var främst mot dans, men också klädskick, visor och lekar. Har resulterat i dansbeskrivningar utgivna av Ungdomsringen. I Spelmannen 1/82 rapporteras också om insamling i Gällivaretrakten av Svante Lindqvist, och i Kalix och Pite älvdalar av medlemmar i gruppen Norrlåtar, med stöd av Länsbildningsförbundet.

1987 rapporterar Bengt att samlingarna omfattar ca 3 hyllmeter ljudband samt skriftligt material, förvarat hemma. Inspelningar från 1970-talet, gjorda av Norrlåtar i älvdalarna förvaras hos länsbildningsförbundet i Luleå, med kopior hos SVA.

I sammanställningen 1997 nämns Bengt Martinsson i Gällivare och att hans samlingar troligen ska överföras till Norrbottens museum i Luleå.

NULÄGE: Norrbottens läns museum, Luleå (<http://www.nll.se>) berättar att man har 3000 låtar och visor att lyssna på, 1000 vistexter samt annat musikhistoriskt material. En förteckning finns som pdf-fil. Man berättar också att man har digitaliserat ca 500 band från SVA med norrbottniskt material, förutom sitt eget och material från Norrbottens minne och Folkrörelsearkivet. Man hänvisar också till Åjtte för jojkk-materialet.

Bengt Martinssons musikmaterial hamnade sedermera hos DAUM i Umeå, och dansmaterialet kommer troligen dit senare.

SVA BB 540-541; 1921-1922; 3478; 3510-3515 insp 1968-1985 (Martinsson)

SVA BB 1302-1381; 1460-1462 insp 1974 (Alatalo & Sjögren)